

A Raukea e Paulus i Here Lakea ne Titus

A Nita Vakalohoka

E Paulus a apostolo i herea a raukea iea lakea ne Titus. I here palupu turana raukea i here mugea lakea ne Timoti.

I here na pida e 30 o e 35 muri ne Isu i mate.

Muga ne Paulus i herea ra raukea iea lakea ne Titus, e Paulus rua e Titus ru made palupu na bodu e Krit.

Ra raukea i here mugea lakea ne Timoti ru palupu. A maki i uka ma i palupu ra nitubu, a nilobona raukea. A raukea nga, turana ruana raukea i here muria e Paulus lakea ne Timoti, to ta na leho ni matakari e huriki a tara ne Kristo. Ra i maea ni gale ra raukea nga, “A Raukea ni Tuhori a Tara ne Kristo.”

Na parava e Paulus i pea e Krit, i takia e Titus ge made, ge matakari e huriki ri luhoi tora karaba. I taki tabua ge vulaki e huriki a matakari na tara ne Kristo na maka tanga lobo. Na nitubuna raukea, e Paulus i vakalohoka e Titus vona ra hini nga (1:5). Muri i takia e Titus ge pugaia o Nikopolis iea o Gris. E Paulus i takia e Titus ta a bakovi nga ala rua, e Atemas, e Tasisus, tara ne rua ge bole a murina na tahuna i pea e Krit.

E Paulus i Vakatubu ni Here

1¹⁻⁴ Iau, e Paulus, a herea a raukea iea i lakene vomu, o Titus. Iau a vora na Vure, a apostolo ne Isu Kristo. I rudu iau ga vakatora a niluhoi ne huriki a bakovi a ngatavine a Vure i vulaki ria. A tuveve ne ria a nita muholi, ri gi laho na narona Vure. Lakea bara ri pasimata ni bole a nimahuri vakaroro. Ra nimahuri vakaroro iea, a Vure i ta muholi vona hosi si gi bolea. A Vure i uka ma ia a viri ni tatami. A Vure, ra viri i korimule hita, i puka talea a nita muholi iea na parava i vulakia. Muri i

^a 1:1-4 Rom 1:7; 2Ko 8:23; Gal 2:3

ru na limagu, i vakuku iau ga vakalongo ne huriki. Titus, o manga e tugu muholi, a vuhuna o luhoi torea e Isu i manga iau a luhoi torea. A Vure, e Tamane hita, turane Isu Kristo, a bakovi i korimule hita, ru gu rata kamumu ioe, ru gu habi a nivalemu vomu.

A Matakari na Lotu

⁵Iau a taparaki ioe iene na bodu e Krit, a vuhuna a ngaru ioe go vakalobo ranga leho i uka ma a rata ma. A ngaru go vulaki e huriki a bakovi ri gi matakari a lotu na tanga takutaku. I manga a hini a taki ioe vona hosi, ⁶^ba matakari na lotu ge muri mai kunana a naro kamumu, bara ni keri ni padi virihia na naro hale. Ri gi tahoka e girihine ria i taku kunana. E tune ria ri gi luhoi torea e Kristo, ri gi ramai a naro kamumu, nahea ni gi padi virihi ria ni longotaro a ngava, ni laho viliha na ningaru hale na kakaine ria. ⁷O bole kunana e huriki a bakovi kamumu, a vuhuna o lohoka vona, a matakari na lotu i matakari e huriki a tara na Vure. Ge muri mai kunana a naro kamumu, bara ni keri ni padi virihia na naro hale. Nahea ge tagege. Nahea ge hinihate. Nahea ge ia a bakovi ni ninu. Nahea ge ia a bakovi ni vaubi. Nahea ge ngaru hateka a mahala. ⁸Ge matakari kamumu e huriki a mosi vona. Ge ngaru kunana a naro kamumu. Nahea ge rata tavula a maki. Ge ramai a niluhoi kamumu. Ge malamala, ge kiripiripi na matana Vure. Ge matakari kamumu a ningaru hale na kakaina. ⁹Ge loho tata tora vona a vinara muholi, ra mete tovo e huriki vona. I mavonga, bara i kara ni vakatora a niluhoi ne huriki na ngava muholi. Bara i kara ni vakasiri ria, i varoru navai a niluhoi ne ria, re huriki ri tovo a ngava i vaperesi na ngava muholi.

¹⁰^cO vulaki e huriki a bakovi kamumu, a vuhuna i kupo e huriki iene ri longotaro a ngava. Ri ta tavulavula, ri tami lae e huriki. I kupo hateka ne ria a Iuda, ri ta tora hateka ni pala a kulina viri. ¹¹^dO ta pupukari ria nahea ri gi ta, a vuhuna a ngava taminga ne ria i ratapile pali a niluhoi ne huriki a kabu ranga. Ri ngaru ni bole kunana a moni ne huriki. ¹²Hosi a propet tara ne huriki a Krit i ta maea, “E huriki a Krit a bakovi na taminga. Ria a bakovi hale hateka ri manga a livoa. Ri rakoli kunana. A maki ri paki vona ni kani.” ¹³^eA ngava iea i muholi, lakea a ngaru go tahate ria, ri gi pesi tora ni luhoi torea a Vure. ¹⁴^fNahea ri gi longo mai a nuverei tavula ne huriki a Iuda. Nahea ri gi longototo e huriki ri marikoi na ngava muholi.

¹⁵A maki lobo i kamumu na matane huriki a bakovi kiripiripi. Pali e huriki a bakovi hale, i uka ma ri luhoi e Kristo, a maki lobo i hale na matane ria. A niluhoi ne ria i hale, i uka ma ri lohoka vona a ra maki i

^b 1:6-9 1Tim 3:2-7; 2Tim 2:24-26 ^c 1:10 1Tim 4:7 ^d 1:11 2Tim 3:5-6; 1Pe 5:2

^e 1:13 2Tim 4:2 ^f 1:14 1Tim 4:7

kamumu, a ra maki i hale. ^{16g}Re huriki nga ri taki ta ri lohoka na Vure. Pali a narone ria i vakasiri hita, i uka ma ri lohoka na Vure. I uka ma ri longototoa a Vure, i uka ma i kara ria ri gi ratea tara maki kamumu. Re huriki nga, a huluvonga.

A Vinara na Gare

2 ¹Pali ioe, o vara e huriki na ngava muholi. ²O taki e huriki a gare bakovi nahea ri gi ramai a ningaru tavulavula ne ria. A narone ria ge kamumu, lakea e huriki ri gi togo ria. Nahea ri gi rata tavulavula a maki. Ri gi ramai a niluhoi kamumu. Ri gi luhoi tora hatekea a Vure, ri gi ngaru hateka e huriki, ri gi hatenono, ri gi kaloho a nimadihi.

^{3h}I mavonga kunana, o taki e huriki a gare ngatavine. A nimade ne ria ge vakasiri ria ri togoa a Vure. Nahea ri gi padimomo. Nahea ge vakavora ria a naru vagole. Ri gi vakasiri a naro kamumu. ⁴I mavonga, e huriki a gare ngatavine bara ri tovo e huriki a ngatavine karaba na maka vinara nga: Ri gi ngaru e girihine ria, e tune ria. ⁵ⁱNahea ri gi rata tavulavula a maki. Ri gi ramai a niluhoi kamumu. Ri gi kiripiripi na matana Vure. Ri gi lohoka vona a naro ni matakari kamumu a ruma ne ria. Ri gi rata kamumu e girihine ria, ri gi longototo ria. Na tahuna ri rata a naro nga, i uka tara viri ge ta hale vona a nitana Vure.

A Vinara na Bakovi Karaba

⁶I mavonga kunana o taki e huriki a bakovi karaba nahea ri gi rata tavulavula a maki. Ri gi ramai a niluhoi kamumu. ^{7j}Na maki lobo o rata, o vakasiri a naro kamumu kunana, ri gi matai ri gi ramai. Na tahuna o tovo ria, naha ni tami ria, o tovo kamumu ria, ri gi togo ioe. ^{8k}Na tahuna o tovo e huriki o ta kavakava kunana, lakea i uka tara viri ge hehe. Ioe bara o rata mavonga, e huriki a pile vomu bara ri maruhu, a vuhuna bara ri keru ni ta hale ne hita.

A Vinara na Vorakato

^{9l}O tovo e huriki a vorakato ri gi longototo e huriki a matakari ne ria. Ri gi rata kamumu a leho ne ria, lakea a matakari ne ria ri gi vivi ne ria. Nahea ri gi vahehe turana matakari ne ria. ¹⁰Nahea ri gi panaho. Ri gi vakasiri a naro kamumu ni gi matakilala, ria e huriki a viri kamumu. Na tahuna ri rata a maka naro nga, e huriki bara ri ngaru a nitana Vure, ra viri i korimule hita.

^g 1:16 1Ion 1:6; 2:4 ^h 2:3 1Tim 3:11 ⁱ 2:5 Epe 5:22 ^j 2:7 1Tim 4:12 ^k 2:8 1Pe 2:15
^l 2:9 1Tim 6:1

Si Gi Pasimata Vona a Parava ne Kristo

¹¹A ta maea, a vuhuna a Vure i vakasiri pali a naro kamumu vona, i ngaru ni korimule e huriki. ¹²^mA naro kamumu na Vure i tovo hita i uka ma si gi longotaroa a Vure, si gi lohopile a ningaru hale na malala. Ngane si made koea na malala, nahea si gi rata tavula a maki. Si gi ramai a niluhoi kamumu. Si gi ramai a naro kiripiripi na Vure. ¹³Si gi pasimata vona a parava ge valai, na tahuna e Isu Kristo a Vure Tuhaka ne hita, ra viri i korimule hita, ge vakasiri a nipara dagi vona. ¹⁴ⁿNa ningaru vona i mate, ge vakamatukapaga hita na naro hale lobo, ge vahilolo hita si gi kabakaba, ge bole hita, si gi leho tora ni rata a naro kamumu.

¹⁵^oO tovo polo a ngava nga. O vakarike a hatene huriki ri gi muri mai. O tahate e huriki ri longotaro a ngava. A Vure i habia vomu a leho iea. Naha ni mata taro ria ri gi biu ioe.

Si Gi Rata a Naro Kamumu

3 ¹^pO vakalohoka e huriki iene ri gi longototo kamumu e huriki a hariki, a bakovi dagi. Ri gi rata vakaroro a naro kamumu. ²Nahea ri gi padi kidu. Ri gi made na nivalemu. Ri gi luhoi muga a ningaru ne huriki ranga. Nahea ri gi rata polomugamuga.

³^oO lohoka vona, hosi tarua tu manga a viri i manga. Tu longotaro a ngava. Tu longo mai a ngava taminga, tu vora na ningaru legelege na malala, ra tu ngaru ni rata. Hosi tu laho na naro hale. Tu rata a naro ni masigoro. E huriki ri tepu tarua; tarua ranga tu tepu ria. ⁴Pali a Vure, ra viri i korimule hita, i vakasiri hita i ngaru hateka e huriki, i rata kamumu hita, ⁵^lakea i korimule hita. I uka ma i hita a bakovi kamumu, a Vure i korimule hita. I uka. I korimule tavula hita, a vuhuna i dodo hita. I korimule hita na Hanu Kiripiripi, ra viri i vahilolo hita, i habi ne hita a nimahuri karaba, a naro karaba. ⁶^sA Vure i hatebalala, i rudua e Isu Kristo, ra viri i korimule hita, ge habia ne hita a Hanu Kiripiripi. ⁷I rata mavonga si gi pasimata ni bole a nimahuri vakaroro, a vuhuna i rata kamumu hita, i rata hita si malamala na matana. ⁸A ngava nga a ngava muholi.

A ngaru go ta tora vona a ngava nga, lakea e rei a viri i luhoi torea a Vure ge leho tora ni ramai a naro kamumu. A maka naro nga ri kamumu hateka, ri tuhori e huriki. ⁹^tNaha ni dili na rabu ni vahehe manga manga. Naha ni ramai e huriki na tahuna ri bibi rike a rane huriki e tubune ria. Naha ni vahehe vona a vinara ne Moses. A maka nivahehe maea, a ngava

^m 2:12 1Ion 2:16 ⁿ 2:14 Nim 19:5; Vin 7:6; Ese 37:23; Gal 1:4; 1Pe 2:9 ^o 2:15 1Tim 4:12
^p 3:1 Rom 13:1-7; 1Pe 2:13-14 ^q 3:3 1Ko 6:9-11; Epe 2:1-2; 5:8 ^r 3:5 2Tim 1:9; Hib 10:22
^s 3:6 Apo 2:17-18 ^t 3:9 2Tim 2:14,16

tavula, i uka lehona. ¹⁰ E rei a viri i rata hateka a ngava i vakalipida e huriki a tara na Vure, o tahatea. Ia i uka ma ge pulo a vilona, o tahate tabua. I tabana i uka ma ge pulo a vilona, o mata taroa, o ngalahere vona. ¹¹ I muholi hateka, e huriki a bakovi maea ri naro marogo, ri hale. A naro hale ne ria bara i pelekado mule ria.

E Titus Ge Valai Ge Matai e Paulus

¹² Ga rudua e Artemas o e Tikikus, ge lakene. Na tahuna ge bele iene, o toni a bulumu ni valai, o matai iau na tanga dagi e Nikopolis. Bara made vonga na tahuna na malangia.

¹³⁻¹⁴ Mu matakari kamumu e Apolos turana e Senas, ra mari na vinara. Mu tuhori rua na maki ranga ru ngaru na tahuna ru gu vano. A ngaru e huriki e turane hita ri gi tovo ni rata vakaroro a rabu kamumu. I uka ma ri gi made tavula. Ri gi kori e huriki ri bala a maki.

¹⁵ E huriki ri made turagu ri talo rike a haro kamumu ne vomu. O habi a haro kamumu ne huriki ri luhoi e Kristo, ri ngaru mia.

A Vure ge rata kamumu mua lobo.

^u 3:10 Mat 18:15-17 ^v 3:12 Epe 6:21-22; Kol 4:7-8 ^w 3:13-14 Apo 18:24; 1Ko 3:5-6; Epe 4:28